

د هېخچا د واکمنۍ گدی پر مستند فلم لنډه کتنه

شپږمه برخه

نېمگري ماني

اوياند

له دروازه ملل څخه په تيريدلو يوه بل انگر ته ننوځو چې نن د نېمگري ماني يا کاخ نيمه تمام په نامه يادېږي. کله چې په تخت جمشيد کې د نېمگري ماني نوم اورو ، آيا تخت جمشيد د يوې بشپړې ودانۍ په توگه منلای شو؟

ناصر پور پيرار : و گورئ په تخت جمشيد کې د ودانۍ جوړولو ۹ ځايونه ليدل کيږي او په ټولو ځايونو کې کارونه په يوه وخت کې پرمختل ، په يوه ځای کې گورئ چې ۵ په سلو کې کار پرمخ تللی دی ، په بل ځای کې ۱۰ په سلو کې په بل کې ۱۵ په سلو کې په بل کې يې ۲۰ په سلو کې خو په ټوليز ډول له ۲۵ په سلو کې کار پورته پرمخ نه دی تللی چې و به يې څيرو.

نېمگري ماني يو له دغو ځايونو څخه ده چې د جوړولو په لومړيو پړاوونو کې وه او هماغسې نېمگري پريښودل شوې ده. ددې لپاره چې دې ماني ته يې يو نوم پيدا کړی وي ، د هغې نوم يې نېمگري ماني ايښی دی. دا دومره روښانه ده چې دوی خپله د نېمگري ماني نوم ورته غوره کړی دی. دغه نوم دوی په دې اټکل او انگيرني غوره کړی چې گڼې د نورو مانيو کار بشپړ شوی دی. پام مو دی. حال داچې په دغې ماني کې د نورو ماني گانو د کار د سلني په پرتله لږ کار شوی دی او ټينگار مو وکړ چې نورې ماني هېخ يوه يې نه ده بشپړه شوې.

اوياند

د ماني څيړني ته به د ډبرينو تختو د ترانبلو او د جوړښت د څرنگوالي په پلټني دوام ورکړو.

موزیک

د ماني مخکې ته دوه اسفکسونه گورو چې د ترانبلو په حال کې ول. په پام کې نيول شوي ول چې دغه اسفکسونه د يوه څاروي بڼه غوره کړي ، دغه څيړنه مور ته وايي چې په تخت جمشيد کې اسفکسونه په څه ډول جوړيدل.

موزیک

د اسفکس د جوړولو لپاره يې لومړی د ډبرو غټی تختی د يو پر بل مخ ايښودلي او بيا به يې هغو ته بڼه ورکوله. ددغو ډبرو له منځه به يې په پام کې نيول شوي طرح را و ايستله.

موزیک

د پاڼو شميره: له ۱ تر ۹

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په څير و لولئ

د بیلگې په توګه دلته حجار د آس د څوې «سُم» په جوړولو بوخت وو

موزیک

د اسفنجسونو د جوړولو دغه بڼه څرګندوي چې تخت جمشید د معمارۍ کارونو پر بنسټ په څه ډول جوړېده. دلته هم مور د یوه ډبرین ګردې تر اښل وینو چې ستنه ورباندې ایښودل کیده او د یوې ډبرینې پخسې له تورل شوې برخې څخه جوړ شوی دی.

موزیک

که د ډبرین ګردې څنډو ته چې ستنه ورباندې ولاړه ده پام وکړو نو وینو چې د څنډو ژۍ نه دي تر اښل شوي. هماغسې چې مخکې مو وویل څنډې د کار په پای کې تر اښل کیدلې ترڅو ژۍ یې ماتې نه شي.

موزیک

دلته کولای شو د یوې ستنې د تر اښلو څرنگوالی وګورو.

موزیک

او دغې بیلگې ته په کتلو لومړی یې د ستنې چاپیره پراډې او وروسته د هغې په اوږدو د ستنې تر اښل را پیلول.

د پاڼو شمیره: له ۲ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلپکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خبر و لولئ

موزیک

په همدغه ځای کې ستنه شته مخکې له دې چې په دغې بڼې واوړې او پراډې یې وتورل شي ؛ یعنی د ستنې له جوړیدلو یو پړاو مخکې ستنه.

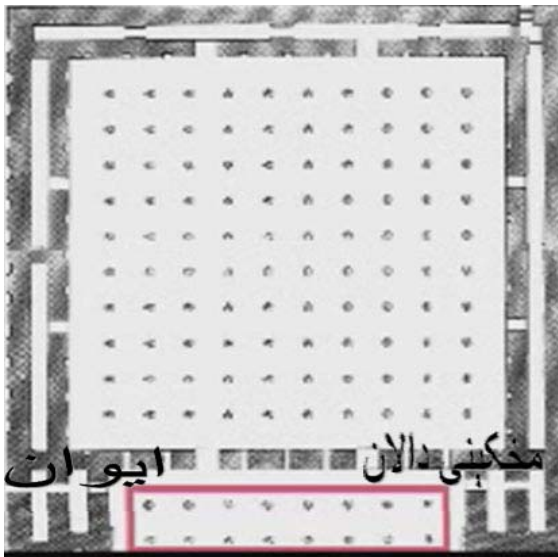
موزیک

ن کولای شو پوه شو چې د ستنې جوړولو د کار په لومړي پړاو کې ډبرینې تختې په دغه بڼه وي ، په حقیقت کې اکثرأ تختې د ډبرینو پخسو په بڼه وي.

موزیک

ستني/ صد ستون

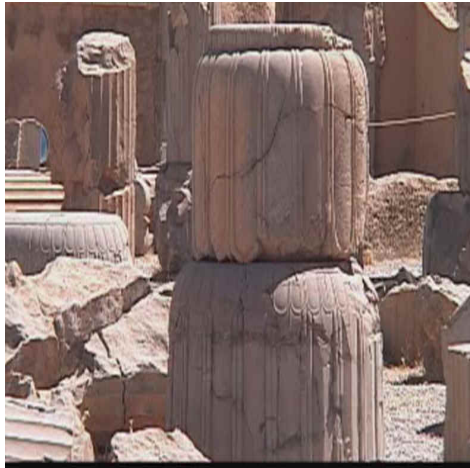

له نیمگړې مانې څخه په تیریدلو د تخت جمشید بلي مانې ته رسېږو چې د سلو ستونو مانې یا کاخ صد ستون یې بولي. ددغې مانې د جوړیدلو د پلان په پلټلو پوهیږو چې دغې مانې خپلې مخې ته لوی مخکښی دالان [ایوان] درلود چې ۱۶ ستنې یې درلودلې.

مخکې له دې چې د مانې انگر ته ننوځو راځي دغه لوی دالان و څیږو.

د پاڼو شمیره: له ۳ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلپکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خبر و لولئ

ناصر پور پيرار : داسې ښکاري چې دلته د مانۍ مخې ته يو دالان وو چې ۱۶ ستنې يې درلودلې او دومره نرېدلې دى مور نه پوهېږو دا څه دى ، کومه برخه له کومې برخې سره تللې ده ، د ستنو پاڼې يې چيرې دي ، قلمه ستنې يې چيرې دي يا د ستنو له پاسه سرورنه يې چيرې دي يا په کومه بڼه وي . هغه څه چې نن دلته گډ وډ پراته دي د تخت جمشيد له هرگوتنه را ټولې شوي ټوټې دي چې خلک پوه نه شي دا څه دي او دلته يې خوشې کړي دي ، مور نه شو کولای وپوښتو که دلته د ننوتلو دالان وو نو د هغه د ستنو پاڼې شوني چيرې دي ، ستنې يې چيرې دي ، د ستنو سرورنه يې چيرې دي ؟

موزیک

اوباند

په رښتيا هم په دغه انگر کې د څه شي په پېژندلو نه بريالي کيږو. په څرگنده ښکاري چې له نورو ځايونو څخه ماتې ټوټې راټولې شوي دي. د بيلگې په توگه دغې ستنې ته وگورئ چې دوه بيلابيلو سايزونو جوړه ده! لږ تر لږه بايد ومانو چې يوه ټوټه يې ددغو ټوټو په دغه انگر پورې اړه نه لري.

موزیک

همدا ډول دغه قلم شوي ستنه چې قطر يې په هېڅ ډول له بلې ستنې سره چې ورباندې ده سمون نه خوري او د بلې ستنې يوه ټوټه ده. لږ تره بايد ومانو چې يو يې ددغه انگر نه ده.

موزیک

ددغو کوشنيو ټوټو گډوډ والی سيلاني ته دا خيره په ذهن کې ورڅخوي چې يو وخت دغه انگر يو بشپړ انگر وو؛ خو که پر ځمکه پرتو ټوټو ته په ځير وگورو نو ناشپړوالی يې له ورايه څرگند دى

د پاڼو شميره: له ۴ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راوبولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

موزیک

ان په انگر کې دننه له داسې ډبرينو تختو سره مخامخ کېږو چې لا تراوسه خامې دي او په پام کې ول چې هغو ته شکل ورکړل شي.

موزیک

اوس د سلو ستونو مانې يا صد ستون انگر ته ننوځو. ددغې مانې په ارزونې به مور ته راڅرگنده شي چې دغه مانې د هماغو نورو نابشپړو مانو يوه برخه ده چې د جوړېدا کار يې هېڅکله نه وو بشپړ شوی.

موزیک

ناصرپور پيرار: دلته ۳۶ څراغ ځايونه دي چې له دغو ۳۶ څراغځايونو څخه ۷ ځايونه يې کرکې گانې دي. په دې مانا چې شا ته ديوال نه لري او آزادي هوا ته لاره لري. پاتې ۲۹ څراغځايونه ديوالونه لري او شا يې بنده ده. په دې مانا چې د څراغونو لپاره يو ډول بندي تاخچې دي. پام مو دی. اوس که دا څراغځايونه ول يا بل شی خو دومره ويلاى شو چې د بشکلا او پسولني لپاره ول ترڅو يو بشکلی شی هلته کتبيبنودل شي ، او د هوا د بدلولو لپاره نه ول. د څراغځايونو بله ډډه نه ليدل کيږي. ددغه سالون گړدچاپيره د ډبرو د کار لومړی پړاو څه ناڅه بشپړ شوی دی. يوازي د دروازي ډبرې او د څراغځايونو

ترمنځ بايد ديوالونه ايښودل شوي وای ، له هغه وروسته سنتي درول کيدلی او چت ورباندې اچتول کيده. د دروازي د ډبرو په ايښودلو ، د څراغځايونو د ديوالونو په درولو او د چت په جوړولو ، د ستونو په درولو او د چت په ايښودلو کار بشپړېده. خو کار همدلته دريدلی دی او نور يې پرمختگ نه دی کړی ځکه د ځمکې پرمخ ددغو سلو ستونو په منځ کې مور ان يوه قلمه ستنه نه وينو. په بله وينا مور نه پوهيږو چې ددغو ستونو پر سر کوم ډول سنتي ايښودل کيدلی ؛ دا هېڅ امکان نه لري چې په دغه انگر کې دې سل دانې سنتي وي او يوه دانه يې نه وي پاتې. دا ددې مانابندي چې دغه انگر د کار هغه پړاو ته نه وو رسيدلی وو چې سنتي بايد پکې ايښودل شوی وای او د هغه ترڅنگ د سنتي له پاسه نورې سنتي هم دلته نه لرو. يعنی د ستونو پر سر بايد ډبرين تيرونه چې تيرشوي وای بنا يې دغو تيرونو د څارويو

د پاڼو شميره: له ۵ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
دلپکښې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خبر و لولئ

[لکه د غوايانو يا زمريانو] بني درلودای خو دلته مور يوه نمونه هم نه لرو. مور نه شو کولای ووايو چې سل واړه سنتي باد وري ، خاورې ايرې شوي يا غلا شويدي ، هغه شي چې شته ، شته .

له هغو نمونو څخه چې تاسې يې ادعا کوئ که يوه يې نمونه يې دلته وای مور به منلې وای چې نور يې ورل شوي دي. خو دا نه شو ويلای چې يوازې د سنتو سرونه يې وري دي. ځکه هغه وخت بله پوښتنه را پورته کيږي چې که د سنتو سرونه يې وري دي نو ولې سنتي يې نه دي وري. د سنتو سرونه هم د سنتو په شان ډبرين دي ، درانده دي او ورل يې گران کار دی ، که څوک د سنتو سرونه ورلای شي نو سنتي هم ورلای شي. خو مور يې شميره دلایل لرو چې تر اوسه نه پوهيږو چې له دغه ځايه د څه شي لپاره کارول کيده ؛ د اوسنيو سرچينو پر بنسټ تراوسه چا نه دي ويلي چې دغه تالار څه شی وو ، ان ځينو کسانو ويلي چې دغه ځای يو زيرمتون وو، پام مو . دغه ځيني کسان هسي بي نوم او بي نېبانه کسان

نه دي. د تخت جمشيد موندونکي چې پر تخت جمشيد يې بنسټيز کارونه کړي او په دې اړه يې تر ټولو مهم کتاب خپور

کړی ايریک اشमित دی ، هغه په خپله ويلي دي چې دلته يو زيرمتون وو. پام مو دی. بڼه ! له يوې هغوی ددغه تالار په پيژندنه کې په يوې بندي کوڅې را گير دی ، ځکه دغه تالار ۵۰۰۰ متره لوی دی ، سل انگره لري چې هر يو يې ۵۰ په ۵۰ مترو کې دی او هغسي چې ده ويلي د سنتو لور والی يې د دروازو پر بنسټ لنډی يعنی ۱۳ متره پيژندل شوي دي حال دا چې د آپادانا د سالون د سنتو لور والی يې د بيلگې په توگه ۲۰ متره پيژندلی دی ، له بله اړخه په دغه لويه ودانۍ کې يې ويلي چې ۷ کړکۍ گاني يې درلودلې او گرد چاپيره يې بندوو ، دا په دې مانا ده چې تر دغه لوی تالار ديوالونه راتاو ول او بند وو ، که دا ومنو نو اوس دا پوښتنه له هغو څخه کوو چې په دغه تالار کې ډير کسان راټوليدل ، لږ تر لږه که د هرې سنتي پر سر يو مشعل کينودل کيده چې روښنايي وکړي بايد سل مشعلونه روښانه شوي وای ، بڼه نو آيا دغه سل مشعلونه دود هم درلود که نه ، په داسې يوه تالار کې چې له شمالي خوا پرته بله کړکۍ نه لري ، او هغه هم ډيرې کوشنۍ کړکۍ. پوښتنه دا ده چې تالار ته پاکه هوا څنگه ننوتله؟ په دغه ۵۰۰۰ متريز تالار کې لږ تر لږه ۲۰۰۰ تنه ميلمانه راټوليدل هغوی په داسې يوه لوخرنه دودجنه هوا کې څنگه تنفس کاوه؟ ځکه دلته د هوا د تصفيې مخزن نه شته. له دې امله ويل شوي دلته زيرمتون وو او شيان يې پکې ټولول. بڼه که دا زيرمتون وبولو بيا بله پوښتنه رامنځته کيږي چې ددغه سالون گرد چاپيره ولې په ښکليو پسونيزو ډبرو پوښل شوی دی؟ توکی او شيان خو پسوني او سينگار ته اړتيا نه لري. له دې امله مور په ټوليز ډول نه پوهيږو چې دغه انگر د څه لپاره وو او په کوم درد لگيده؟ غولۍ نه لري. لڅک نه لري. ان د سنتو د حجاری کار يې نه دی بشپړ. او په وروستۍ برخه کې يې ډبرې لا اوسه خامې او نا تراشلي دي.

اوياند

که ددغې ماڼۍ ټول کار بشپړ شوی هم وگڼو نو ددې په گڼلو هخامنشيانو ته يوه بله ځانگړتيا هم ور په برخه کيږي. او هغه دا چې نه يوازې هخامنشي پاچايانو د خاورې پرمخ ژوند کاوه بلکه د همدغو خاورو پر سر يې ميلمانه هم را بلل.

د صد ستون په انگر کې دننه د غولي پرمخ د کوشني کار نخښي نه ليدل کيږي.

موزیک

د څراغځايونو له مخې د صدستون گردچاپيره د تر سره شوي معمارۍ په څرنگوالي پوهيدلای شو.

د پاڼو شميره: له ۶ تر ۹

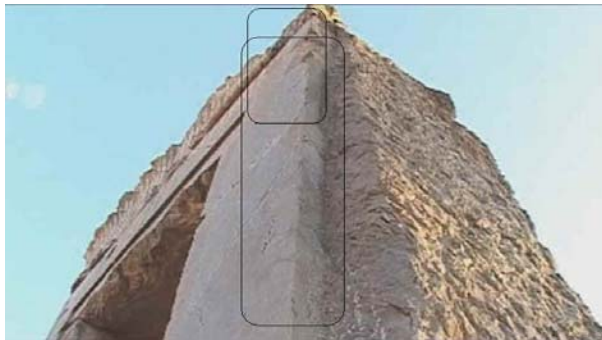
افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلپکنې د ليکنيزې بڼې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رايرلو مخکې په خبر و لولئ

موزیک

د څراغځایونو د جوړښت ډول په دې توګه وو چې لومړی به لوی کاني په ټاکلي ځای کې ځای پرځای کړل او له هغه وروسته به یې د کاني په ترانبلو او د هغه باندنۍ برخې ته د فورم ورکولو په کار به یې پیل وکړ، په بل پړاو کې به یې د څراغځایونو لپاره په کاني کې دننه پراخه و کیندله.

موزیک

له هغه وروسته به یې په هغو ځایونو کې چې د دیوالونو د پردو لپاره ځانګړي کړي ول دیوالونه کښيښودل او په وروستي پړاو کې به یې دیوال په گچ یا کاشي ډبرو یا نورو ښکلیو ډبرو ښایسته کړل. دلته تاسو گورئ چې د څراغځایونو گرد چاپیره د پردې ایستلو نڅبنې له ورايه ښکاري.

موزیک

دغه کرښې له مور سره مرسته کوي چې دغه څراغځایونه ښه و څیرو.

موزیک

د همدغو کرښو له مخې پوهیدلای شو که ددغې مانی کار نیمګړی پاتې شوی دی.

موزیک

په ځینو څراغځایونو کې ان د پړاوو اچول لا نه دي بشپړ شوي ، نو کله چې د څراغځایونو گرد چاپیره پراخه اچونه نه وي بشپړه ، آیا کیدای شي دغه مانی دیوال ولري؟

موزیک

د دیوال د نشتوالي په اړه کولای شو د حجارانو د قلمونو د څوکو له نڅبنو هم پوه شو چې نوي دي او لاس نه دي ور رسیدلی او هم د ډبرو له را وتلو ژبو څخه هم پوهیږو چې د هغوی د راوړلو د نڅبنو څرګندویه دي.

د پاڼو شمیره: له ۷ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلپکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خبر و لولئ

موزیک

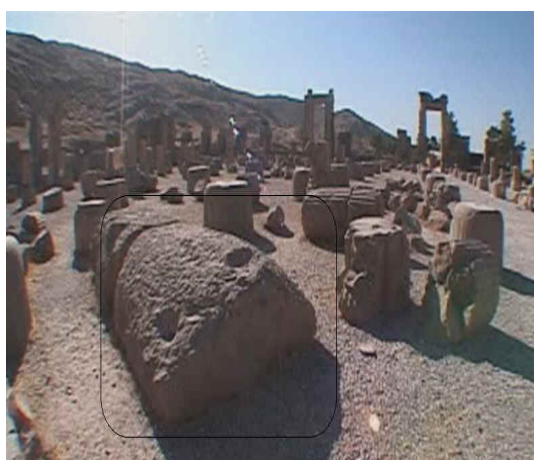
سره له دي چې کارپوهان په آسانی پوهيدای شي چې دغه انگر دیوالونه نه درلودل خو دلته مور د خینتو دیوالونه هم ونيو چې د مانی گرد چاپیره را تاو شوي دي ، او دا د سیلاني په غور کې ورځخوي چې گني مانی دیوالونه درلودل.

موزیک

په حقیقت کې ددغه انگر د دیوال کار تر پرچالونو پوري رسیدلی وو او له هغه وروسته کار په تپه دریدلی دی.

موزیک

که مانی ته دننه یو ځغلنده کتنه هم وکړو پوهیرو چې د انگر کار نیمگړی پاتی شوی دی. د انگر دننه چاپیریال په ارزونه کې له په زړه پوري مسائلو سره مخامخ کیږو. له هغې ډلې څخه د خامو ډبرو تختې دي چې په خپل حال پریښودل شوي دي. په داسې یوې مانی کې چې سل ستنې ولري د هغه د غولي پرمخ د خامو ډبرو شتون څه مانا بندي؟

موزیک

همداشان په دغه انگر کې مور د یو شمیر ستونو پرمخ ، قلمه ستونې گورو چې له یویل سره هیڅ تړاو نه لري. ددی ترڅنګ هیڅ یوه ستنه ډبرین گردی نه لري چې ستنه ورباندې درول شوي وي. که ښه وگورو نو له یوې خوا هیڅ ستنه ډبرین گردی نه لري او له بلې خوا په دغو ستونو کې داسې ستنه نه شو موندلای چې له دغو ستونو سره تړاو ولري. دلته ان نه شو کولای هغه ستونې وگورو چې بیلگې مو په دروازه ملل کې ولیدلې. په دغه انگر کې هیڅ ډول سل ستونې هم نه شته دا ددی مانا بندي چې دلته کار د ډبرینو گردیو او ستونو کینودلو پړاو ته نه وو رسیدلی او د ستونو د پایو د ایښودلو په پړاو کې کار پای په تپه دریدلی دی.

موزیک

اوس دلته د ستونو پایو ته یوه ځغلنده کتنه کوو چې د هغه کار هم نیمگړی پاتی شوی دی. د ستونې دغه پایې ته و گورئ. که ښه ورته څیرشئ نو گورئ چې د ستونو د پایو د تړاښلو کار بشپړ نه دی .

موزیک

د پاڼو شمیره: له ۸ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلپکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خبر و لولئ

ددغو سنتو په پرتله کولو به وگورو چې په ځينو ځايونو کې د هغوی تر اېنلو کار بشپړ شوی او په ځينو ځايونو کې نیمگړی دی.

موزیک

د سنتو د پایو د نیمگړو تر اېنلو دلیل د هغوی په کښتنې برخه کې لیدلای شو. د غولي په هغو ځايونو کې چې د سنتو پایي درول شوي دي وینو چې په بشپړ ډول پاک او هوار شوي نه دي.

موزیک

باید په پام کې ونیسو چې زموږ په سیمه کې له هخامنشیانو مخکې ټولې ودانۍ د لرغونې انجنیرۍ پربنسټ جوړې شوي دي. د بیلگې په توگه که دغه سنتي له هخامنشیانو تر اېنل شوي وای نو کیندل شوي کرښي به یې په یوې اندازې وای. خو تخت جمشید د معماري پربنسټ جوړ شوی نه د انجنیرۍ پر بنسټ. دلته به معمار د کرښي د کیندلو کار له یوې خوا راپیل کړ او د کرښو د کیندلو مساویټوب ورته له اړه ارزښت نه درلود ، دلته موږ وینو د کرښو ترمنځ ډیر توپیر لیدل کېږي.

نور بیا

یادونه:

د فلم د لیدلو لپاره د تحلیل د څانگې کېنې خواته د تلویزیون های افغاني تر کرکې لاندې د آگ او تی وی د مستندو فلمونو په برخه کې و گورئ!

د پاڼو شمیره: له ۹ تر ۹

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په خیر و لولئ